

Lâm Đồng, ngày 18 tháng 4 năm 2025

**TÓM TẮT ĐỀ ÁN
SẮP XẾP ĐƠN VỊ HÀNH CHÍNH CẤP XÃ CỦA HUYỆN ĐƠN DƯƠNG**

Thực hiện Kết luận số 126-KL/TW ngày 14/02/2025, Kết luận số 127-KL/TW ngày 28/02/2025 của Bộ Chính trị, Ban Bí thư về triển khai nghiên cứu, đề xuất tiếp tục sắp xếp tổ chức bộ máy của hệ thống chính trị và Kết luận số 137-KL/TW ngày 28/3/2025 về Đề án sắp xếp, tổ chức lại đơn vị hành chính (*sau đây viết tắt là ĐVHC*) các cấp và xây dựng mô hình tổ chức chính quyền địa phương 2 cấp; Nghị quyết số 60-NQ/TW ngày 12/4/2025 Hội nghị lần thứ 11 của Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa XIII; Nghị quyết số 76/2025/UBTVQH15 ngày 14/4/2025 của Ủy ban Thường vụ Quốc hội về việc sắp xếp ĐVHC năm 2025; Nghị quyết số 74/NQ-CP ngày 07/4/2025 của Chính phủ ban hành Kế hoạch thực hiện sắp xếp ĐVHC và xây dựng mô hình tổ chức chính quyền địa phương 02 cấp; Quyết định số 759/QĐ-TTg ngày 14/4/2025 của Thủ tướng Chính phủ phê duyệt Đề án sắp xếp, tổ chức lại đơn vị hành chính các cấp và xây dựng mô hình tổ chức chính quyền địa phương 02 cấp; Kế hoạch số 156-KH/TU ngày 25/3/2025 của Ban Thường vụ Tỉnh ủy sắp xếp tổ chức bộ máy, ĐVHC cấp xã trên địa bàn tỉnh Lâm Đồng và Kết luận số 1280-KL/TU ngày 16/4/2025 của Ban Thường vụ Tỉnh ủy.

UBND tỉnh Lâm Đồng báo cáo tóm tắt các Phương án sắp xếp ĐVHC xã của huyện Đơn Dương trong Đề án sắp xếp ĐVHC cấp xã trên địa bàn tỉnh, như sau:

I. SỰ CẦN THIẾT SẮP XẾP ĐƠN VỊ HÀNH CHÍNH CẤP XÃ

Trong quá trình hình thành và phát triển, ĐVHC các cấp ở tỉnh Lâm Đồng đã được điều chỉnh, sắp xếp lại phù hợp với từng giai đoạn lịch sử và đã đạt được một số kết quả tích cực góp phần phát huy nguồn lực thúc đẩy phát triển kinh tế - xã hội, bảo đảm giữ vững an ninh chính trị, trật tự, an toàn xã hội. Bên cạnh kết quả đạt được, việc chia, tách ĐVHC các cấp thời gian qua đã nảy sinh một số bất cập và hạn chế như có ĐVHC quy mô quá nhỏ ảnh hưởng trực tiếp tới huy động nguồn lực trong thực hiện các nhiệm vụ về kinh tế - xã hội, nhất là trong điều kiện Trung ương đang đẩy mạnh phân cấp, trao quyền tự chủ, tự chịu trách nhiệm cho chính quyền địa phương. Việc tăng số lượng ĐVHC các cấp đã dẫn đến tổ chức bộ máy, biên chế của các cơ quan, đơn vị trong hệ thống chính trị ở địa phương tăng; ngân sách nhà nước chi cho hoạt động của bộ máy, xây

dựng trụ sở, mua sắm mới trang thiết bị làm việc tăng; đại đa số các đơn vị cấp huyện, cấp xã thu ngân sách tại địa phương không đủ cân đối chi thường xuyên... Vì vậy, việc sắp xếp lại các ĐVHC là cần thiết, đáp ứng yêu cầu của sự phát triển trong thời kỳ mới. Việc xây dựng Đề án sắp xếp ĐVHC cấp xã của tỉnh Lâm Đồng nhằm cụ thể hóa để thực hiện chủ trương của Đảng và quy định của Nhà nước về sắp xếp ĐVHC; nhằm tổ chức hợp lý ĐVHC các cấp để giảm số lượng, tăng quy mô ĐVHC, mở rộng không gian phát triển, phát huy tiềm năng, lợi thế của các địa phương; phù hợp với thực tiễn và xu thế phát triển của đất nước; bảo đảm hoàn thiện thể chế về ĐVHC.

Đồng thời gắn việc sắp xếp ĐVHC với đổi mới, sắp xếp tổ chức bộ máy của hệ thống chính trị tinh gọn, hoạt động hiệu năng, hiệu lực, hiệu quả; phát huy tiềm năng, lợi thế, mở rộng không gian phát triển của các địa phương; đẩy mạnh phân cấp, phân quyền, tăng cường tính tự chủ, tự chịu trách nhiệm của chính quyền địa phương; cơ cấu lại và nâng cao chất lượng đội ngũ cán bộ, công chức, viên chức, người lao động; bảo đảm chính quyền cấp cơ sở gần dân, sát dân và phục vụ người dân được tốt nhất; góp phần phát huy mọi nguồn lực thúc đẩy phát triển kinh tế - xã hội, nâng cao đời sống Nhân dân; bảo đảm quốc phòng, an ninh; giữ vững an ninh chính trị và trật tự, an toàn xã hội.

Trên cơ sở thực tiễn tổ chức ĐVHC cấp huyện, cấp xã thời gian qua và kết quả tích cực của công tác sắp xếp ĐVHC cấp xã giai đoạn 2019 - 2021 và cấp huyện, cấp xã giai đoạn 2023 – 2025 trên địa bàn tỉnh. Để tiếp tục thực hiện chủ trương của Đảng tại Nghị quyết Đại hội lần thứ XIII, Nghị quyết số 18-NQ/TW, Nghị quyết số 27-NQ/TW, Kết luận số 126-KL/TW và Kết luận số 127-KL/TW của Bộ Chính trị, Ban Bí thư và nhằm đáp ứng yêu cầu quản trị địa phương trong kỷ nguyên mới của đất nước, của dân tộc, phù hợp với xu thế chung của thế giới thì việc xây dựng Đề án sắp xếp đơn vị hành chính cấp xã là cần thiết.

II. PHƯƠNG ÁN SẮP XẾP ĐƠN VỊ HÀNH CHÍNH CẤP XÃ CỦA HUYỆN ĐƠN DƯƠNG

Sắp xếp 02 thị trấn, 07 xã của huyện Đơn Dương thành 04 đơn vị hành chính cơ sở (04 xã), giảm 05 cấp xã, đạt tỷ lệ 55,56%.

1. Thành lập xã Đơn Dương trên cơ sở nhập 03 ĐVHC cấp xã, gồm thị trấn Thạnh Mỹ, xã Đa Ròn, xã Tu Tra của huyện Đơn Dương hiện nay.

a) Kết quả sau sắp xếp

- ĐVHC xã Đơn Dương có diện tích tự nhiên là 127,81 km² (đạt tỷ lệ 127,81%), dân số là 45.160 người (đạt tỷ lệ 903,20%), dân tộc thiểu số 16.716 người (đạt tỷ lệ 37,02%).

- Các ĐVHC cùng cấp liên kề: Xã Ka Đô, xã Lạc Lâm, xã Ka Đơn và xã Quảng Lập của huyện Đơn Dương và một phần của huyện Đức Trọng.

- Nơi đặt trụ sở làm việc của ĐVHC: Sử dụng trụ sở UBND huyện Đơn Dương hiện nay.

b) Cơ sở và lý do của việc sắp xếp ĐVHC

Tên gọi Đơn Dương đã gắn liền với quá trình xây dựng và phát triển của huyện. Mang giá trị tinh thần và lịch sử lâu đời. Bên cạnh đó, tên gọi Đơn Dương cũng gắn liền với quá trình xây dựng nông thôn mới của huyện Đơn Dương, tỉnh Lâm Đồng. Năm 2015, huyện Đơn Dương vinh dự được công nhận là đơn vị cấp huyện đạt chuẩn Nông thôn mới đầu tiên của tỉnh Lâm Đồng, của khu vực Tây Nguyên, là một trong 06 đơn vị về đích nông thôn mới của cả nước...).

Năm 1889, vùng đất D'ran thuộc tỉnh Đồng Nai Thượng. Năm 1905, tỉnh Đồng Nai Thượng giải thể, nơi đây thuộc huyện Tân Khai tỉnh Ninh Thuận. Năm 1920, cùng với việc tái lập tỉnh Đồng Nai Thượng, quận D'ran được thành lập. Ranh giới của quận lúc bấy giờ rất rộng. Phía Đông và Nam giáp với Ninh Thuận, Bình Thuận; phía Tây kéo dài đến Đại Ninh (giáp Di Linh), phía bắc giáp Đắk Lắk. Theo sắc lệnh số 261/NV ngày 19/5/1958, chính quyền Ngô Đình Diệm thành lập tỉnh Tuyên Đức, chia D'ran thành 3 quận Đơn Dương, Đức Trọng, Lạc Dương. Quận Đơn Dương trước năm 1975 có 3 tổng Xuân Lạc gồm các xã Lạc Nghiệp, Xuân Trường (Cầu Đất), tổng Lạc Mỹ gồm các xã Lạc Lâm, Thạnh Mỹ, tổng Linh Nhân gồm các xã Kilplagnol Thượng, Linh Gia.

- Thị trấn Thạnh Mỹ hiện nay là đô thị loại V, là trung tâm huyện lỵ của huyện Đơn Dương, nằm về phía Nam của thành phố Đà Lạt, tỉnh Lâm Đồng. Vào những năm đầu thế kỷ XX, Thạnh Mỹ hội tụ đồng bào từ các vùng miền, chủ yếu miền Trung; Nhân dân có truyền thống yêu nước, giàu lòng cách mạng đến đây lập nghiệp cùng với đồng bào dân tộc gốc Tây Nguyên có từ lâu đời hình thành nên. Trong thời kỳ kháng chiến chống đế quốc Mỹ, chính quyền Việt Nam Cộng hòa xây dựng Thạnh Mỹ - M'lon thành yếu khu với bộ máy kiểm kẹp đàn áp phong trào đấu tranh của Nhân dân. Địa bàn Thạnh Mỹ thời điểm này trở thành vùng trắng cơ sở cách mạng, gây nhiều khó khăn cho việc đột nhập áp tuyên truyền, xây dựng cơ sở của các lực lượng vũ trang và Đội công tác, khi thời cơ đến Nhân dân xã Thạnh Mỹ nhất tề đứng lên giành chính quyền góp phần cùng với huyện và cả nước đấu tranh giải phóng hoàn toàn miền Nam, thống nhất Tổ quốc (30/4/1975) đưa cả nước tiến lên xây dựng chủ nghĩa xã hội.

Sau ngày miền Nam hoàn toàn giải phóng, Thạnh Mỹ nhanh chóng thành lập chính quyền từ xã đến thôn, sắp xếp lại các đơn vị thôn, ấp giải quyết hậu quả chiến tranh, khắc phục khó khăn, tổ chức giãn dân, khai hoang phục hóa phát triển sản xuất, giải quyết lương thực tại chỗ. Đẩy mạnh cải tạo xã hội chủ nghĩa đối với nông, công, thương nghiệp; ổn định đời sống vật chất, văn hóa và

tinh thần của Nhân dân. Thời kỳ này quân và dân Thanh Mỹ đã có nhiều thành tích trong đấu tranh làm tan rã số phận động Fulro và phản động mới trên địa bàn góp phần cùng với huyện giải quyết cơ bản vấn đề Fulro có vũ trang ngoài rừng. Thực hiện đường lối đổi mới của Đảng và nhất là từ khi thực hiện Quyết định số 157/QĐ-HĐBT ngày 24/10/1987 của Hội đồng Bộ trưởng (nay là Chính phủ) về việc phân vạch, điều chỉnh địa giới hành chính một số huyện, xã, thị trấn thuộc tỉnh Lâm Đồng, theo đó giải thể xã Thanh Mỹ để thành lập thị trấn Thanh Mỹ; thị trấn Thanh Mỹ đã có bước phát triển đáng kể, cơ cấu và giá trị các ngành kinh tế có nhiều chuyển biến. Hệ thống hạ tầng kinh tế kỹ thuật và hạ tầng xã hội đã hình thành và từng bước phát triển. Sản xuất nông nghiệp ứng dụng công nghệ cao, quản lý đô thị theo quy hoạch thúc đẩy kinh tế - xã hội phát triển nhanh, bền vững. Trình độ dân trí nâng cao, môi trường sinh thái được bảo vệ, cải thiện chất lượng cuộc sống của Nhân dân. An ninh chính trị, trật tự an toàn xã hội được giữ vững. Hệ thống chính trị được củng cố, xây dựng ngày càng trong sạch, vững mạnh.

- Xã Tu Tra nằm ở phía Tây Nam của huyện Đơn Dương, có vị trí quan trọng về phát triển kinh tế - xã hội, an ninh quốc phòng và bảo vệ môi trường cho vùng kinh tế phía Nam của huyện. Trước đây xã Tu Tra là xã đồng bào dân tộc thiểu số; Nhân dân sống dưới ách áp bức của thực dân phong kiến và đế quốc, đời sống hết sức lầm than, cực khổ. Sau ngày miền Nam hoàn toàn giải phóng, thực hiện bản chất Nhà nước cách mạng về đại đoàn kết toàn dân tộc và để quản lý hành chính theo địa bàn phù hợp với luật pháp Việt Nam, chính quyền cách mạng đã nhiều lần điều chỉnh về địa giới hành chính của các xã, trong đó có xã Tu Tra. Qua nhiều lần sáp nhập, hiện nay, xã Tu Tra có 14 thôn, trong đó có 7 thôn đồng bào dân tộc thiểu số chiếm 2/3 dân số toàn xã. Dưới sự lãnh đạo của các cấp ủy Đảng, xã Tu Tra từ một xã vùng sâu, vùng xa đặc biệt khó khăn đến nay kinh tế xã có bước phát triển; quốc phòng an ninh, trật tự an toàn xã hội được đảm bảo, ổn định; bộ mặt nông thôn có nhiều khởi sắc, thay đổi; đời sống vật chất, tinh thần của Nhân dân được cải thiện, phát triển toàn diện.

- Xã Đạ Ròn nằm phía Tây Bắc của huyện Đơn Dương, có vị trí quan trọng về phát triển kinh tế, xã hội, an ninh quốc phòng và bảo vệ môi trường cho vùng kinh tế phía Bắc của huyện. Trước đây các thôn của xã Đạ Ròn trực thuộc thị trấn Thanh Mỹ. Do yêu cầu phát triển kinh tế - xã hội của địa phương trong quá trình thực hiện công cuộc đổi mới vào ngày 30/10/2000, Chính phủ ban hành Nghị định số 62-NĐ/CP về việc thành lập xã Đạ Ròn thuộc huyện Đơn Dương. Dưới sự lãnh đạo của cấp ủy Đảng, xã Đạ Ròn đạt nhiều thành tựu quan trọng; Kinh tế của xã ngày càng phát triển.

Xã Đơn Dương có các yếu tố thuận lợi trong phát triển kinh tế; có hạ tầng công nghiệp, tiểu thủ công nghiệp, thương mại dịch vụ tương đối phát triển so với các khu vực khác; có ưu thế và là vùng phát triển chăn nuôi bò sữa tập trung, quy mô lớn; phát triển nông nghiệp công nghệ cao theo hướng thông minh; vùng sản xuất hoa lớn phục vụ thị trường trong nước và xuất khẩu; phát triển sản xuất cây công nghiệp: Mắc ca, cà phê; phát triển công nghiệp vật liệu xây dựng, vật liệu mới. Có điều kiện để hình thành trung tâm nghiên cứu, ứng dụng chuyên giao khoa học kỹ thuật trong sản xuất; có yếu tố đặc thù và điều kiện để là phát triển du lịch tâm linh, sinh thái (Samten Hills Dalat); là trung tâm giao thương, kết nối, cung cấp sản phẩm, dịch vụ nông nghiệp cho với các đơn vị hành chính khác thông qua các cơ sở sản xuất, doanh nghiệp hiện có, doanh nghiệp lớn như Dalat Hasfarm, Việt Nhật, Vinamilk, Dalat Milk... thúc đẩy kết nối, xuất khẩu sản phẩm của địa phương như rau, hoa,...

Hệ thống cơ sở hạ tầng đã được quan tâm đầu tư phát triển, nhất là hạ tầng giao thông, thủy lợi: Tuyến đường Quốc lộ 27, gần sân bay Liên Khương; các tuyến đường ĐT, ĐH; tuyến đường nối Thanh Mỹ - Liên Nghĩa...

2. Thành lập xã Ka Đô trên cơ sở nhập 02 ĐVHC, gồm xã Lạc Lâm và xã Ka Đô của huyện Đơn Dương hiện nay.

a) Kết quả sau sắp xếp

- ĐVHC xã Ka Đô có diện tích tự nhiên là 108,08 km² (đạt tỷ lệ 108,08%), dân số là 27.954 người (đạt tỷ lệ 559,08%), dân tộc thiểu số 6.770 người (đạt tỷ lệ 24,22%).

- Các ĐVHC cùng cấp liên kề: xã Lạc Xuân, xã Quảng Lập, thị trấn Thanh Mỹ huyện Đơn Dương, thành phố Đà Lạt và tỉnh Ninh Thuận

- Nơi đặt trụ sở làm việc của ĐVHC: tại UBND xã Ka Đô hiện nay. Do UBND xã Ka Đô nằm ở khu vực trung tâm của đơn vị hành chính mới; có diện tích tương đối lớn và là trung tâm kinh tế của đơn vị hành chính mới.

b) Cơ sở và lý do của việc sắp xếp ĐVHC

Xã Ka Đô và xã Lạc Lâm có quá trình hình thành và phát triển tương đồng. Bên cạnh đó, xã Ka Đô là cơ sở cách mạng gắn liền với truyền thống đấu tranh của huyện Đơn Dương và tỉnh Lâm Đồng, hơn nữa xã Ka Đô có diện tích tự nhiên lớn, dân số đông, đồng bào dân tộc thiểu số chiếm tỷ lệ cao.

Ngày 14/3/1979, Hội đồng bộ trưởng (nay là Chính phủ) có quyết định số 116-CP, chia tách một số huyện của tỉnh Lâm Đồng. Huyện Đơn Dương chia làm 2 huyện là Đơn Dương và Lạc Dương. Xã Xuân Trường, Xuân Thọ chuyển về thành phố Đà Lạt; xã Kilplagnol Hạ chuyển cho huyện Lạc Dương. Huyện Đơn Dương gồm các xã Tu Tra, Ka Đơn, Thanh Mỹ, Ka Đô, Lạc Xuân, Lạc Nghiệp, Lạc Lâm, Loan và thị trấn Đơn Dương.

- Ka Đô là một xã miền núi thuộc huyện Đơn Dương, tỉnh Lâm Đồng; xã Ka Đô những năm của thập kỷ 40, 50 thế kỷ XX là vùng đất rừng nguyên sinh nằm xa cách các vùng dân cư khác. Ngoài đồng bào dân tộc thiểu số gốc bản địa còn chủ yếu là bà con đến do giải tỏa để xây dựng thủy điện Đa Nhim, nguồn gốc từ các tỉnh miền Trung bao gồm các tỉnh Quảng Nam, Quảng Ngãi, Bình Định. Những người mang dòng máu cách mạng với đức tính cần cù, chịu thương chịu khó làm ăn vượt qua vất vả, gian nan của những ngày đầu sinh cơ lập nghiệp. Nói đến xã Ka Đô phải nói đến phong trào đấu tranh cách mạng, nhắc đến xã Ka Đô phải nhắc đến “Sự kiện tết Mậu Thân năm 1968”, nơi quần chúng nổi dậy thành lập chính quyền cách mạng lâm thời, nơi giữ chính quyền cách mạng lâu nhất của tỉnh Tuyên Đức. Trong cuộc kháng chiến chống Mỹ cứu nước, xã Ka Đô đã góp sức người, sức của cùng với nhân dân cả nước thực hiện cuộc cách mạng giải phóng hoàn toàn miền Nam thống nhất Tổ quốc.

- Xã Lạc Lâm: Trước đây xã Lạc Lâm vốn là trại định cư cho đồng bào miền Bắc di dân, chủ yếu là dân cư thuộc các tỉnh Hải Dương, Hưng Yên, Bắc Ninh và Bắc Giang vào lập nghiệp từ năm 1954, chính quyền Ngô Đình Diệm cho xây dựng và thành lập xã vào những năm giữa và cuối thập niên 50, thế kỷ XX.

Từ sau ngày miền Nam hoàn toàn giải phóng, thực hiện chủ trương của Đảng về việc sáp nhập thôn, xã, phân định ranh giới hành chính, năm 1977 Lạc Lâm có thêm các thôn có đông người các tỉnh miền Trung, 01 thôn đồng bào dân tộc thiểu số tạo nguồn xung lực mới cho xã. Dưới sự lãnh đạo của Đảng Nhân dân các dân tộc xã Lạc Lâm đã vượt qua nhiều khó khăn, đoàn kết nỗ lực xây dựng và phát triển kinh tế - xã hội, bảo đảm quốc phòng an ninh, xây dựng hệ thống chính trị, đời sống vật chất và tinh thần của nhân dân ngày càng được cải thiện và nâng cao,...

Xã Ka Đô sau hình thành có các yếu tố thuận lợi trong phát triển kinh tế; có hạ tầng công nghiệp, tiểu thủ công nghiệp, thương mại dịch vụ phát triển khá; có ưu thế là vùng phát triển rau hoa lớn; có cụm công nghiệp Ka Đô; định hướng hình thành trung tâm chế biến nông sản và bảo quản sau thu hoạch; phát triển ngành công nghiệp chế biến nông sản, dịch vụ nông nghiệp, sản xuất điện, nước sinh hoạt,... Có hạ tầng giao thông thuận lợi; hệ thống hồ thủy lợi Ka Zam đang được đầu tư cung cấp nguồn nước tưới, nước sinh hoạt cho các khu vực và phát triển du lịch của địa phương. Hệ thống giao thông thuận lợi: Đường Quốc lộ 27, ĐT 729, các tuyến đường liên xã, thôn đã được đầu tư đồng bộ.

3. Thành lập xã Quảng Lập trên cơ sở nhập 02 ĐVHC, gồm: xã Ka Đơn và xã Quảng Lập của huyện Đơn Dương hiện nay.

a) Kết quả sau sắp xếp

- ĐVHC xã Quảng Lập có diện tích tự nhiên là 135,08 km² (đạt tỷ lệ 135,08%), dân số là 24.898 người (đạt tỷ lệ 497,96%), dân tộc thiểu số 10.769 người (đạt tỷ lệ 43,25%).

- Các ĐVHC cùng cấp liên kề: giáp xã Tu Tra, xã Ka Đô, thị trấn Thanh Mỹ huyện Đơn Dương; huyện Đức Trọng và tỉnh Ninh Thuận.

- Nơi đặt trụ sở làm việc của ĐVHC: Sử dụng trụ sở làm việc của UBND xã Quảng Lập hiện nay. Do UBND xã Quảng Lập nằm ở khu vực trung tâm của đơn vị hành chính mới; trụ sở xã Quảng Lập có diện tích lớn hơn so với xã Ka Đơn, cơ sở vật chất được trang bị đảm bảo...

b) Cơ sở và lý do của việc sắp xếp ĐVHC

Trong những năm kháng chiến chống Mỹ cứu nước, xã Quảng Lập là cái nôi của phong trào cách mạng địa phương, đóng góp sức người, sức của cho kháng chiến, cùng cả nước hoàn thành cuộc cách mạng dân tộc dân chủ nhân dân giải phóng hoàn toàn miền Nam thống nhất Tổ quốc. Trong sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc, xã Quảng Lập mạnh dạn chuyển đổi cơ cấu kinh tế, cơ cấu cây trồng, vật nuôi làm cho xã Quảng Lập (và Ka Đô) khác biệt với những vùng kinh tế khác để phát triển kinh tế - xã hội, xây dựng cơ sở hạ tầng, nâng cao đời sống vật chất và tinh thần của Nhân dân, đảm bảo quốc phòng an ninh, hệ thống chính trị trong sạch vững mạnh. Với những thành tích to lớn ấy, ngày 22/8/1998, xã Quảng Lập vinh dự được Đảng và Nhà nước phong tặng danh hiệu cao quý “Anh hùng lực lượng vũ trang nhân dân” và năm 2013 được công nhận là xã đạt chuẩn Nông thôn mới góp phần đưa huyện Đơn Dương là huyện đạt chuẩn Nông thôn mới đầu tiên của tỉnh Lâm Đồng cũng như của miền trung Tây Nguyên.

Xã Ka Đơn huyện Đơn Dương, tỉnh Lâm Đồng hội tụ đồng bào bản địa các thôn bản có từ lâu đời, cùng với đồng bào nhiều nơi thực hiện chính sách của Đảng, Nhà nước giãn dân đi xây dựng vùng kinh tế mới. Xã Ka Đơn được thành lập năm 1976, từ việc tách nhập các thôn của nhiều đơn vị khác và đến năm 1989 tách thành 02 xã Ka Đơn và Pró mới. Từ đây, xã Ka Đơn mới thực sự ổn định, trở thành trung tâm cụm các xã phía Nam, có vị trí quan trọng về kinh tế, chính trị, an ninh, quốc phòng. Ka Đơn tiến hành khắc phục khó khăn của những ngày đầu sau giải phóng, tiếp nhận dân xây dựng vùng kinh tế mới, tổ chức giãn dân, định canh định cư vùng đồng bào dân tộc thiểu số trên địa bàn, khai hoang phục hóa, khôi phục và phát triển sản xuất, tham gia giải quyết tốt vấn đề Fulro thực hiện xóa đói giảm nghèo; xây dựng xã văn hóa, xã nông thôn mới. Đời sống vật chất và tinh thần của người dân không ngừng được cải thiện. An ninh chính trị, trật tự an toàn xã hội được đảm bảo. Quyền làm chủ của Nhân dân được phát huy, tăng cường; giữ vững khối đại đoàn kết giữa các dân tộc, tôn giáo trên địa bàn. Hệ thống chính trị ngày càng được củng cố, vươn lên đạt trong sạch vững mạnh.

Xã Quảng Lập được hình thành trên cơ sở sáp nhập xã Pró vào xã Quảng Lập theo Nghị quyết 1245/NQ-UBTVQH13 ngày 24/10/2024 của Ủy ban Thường vụ Quốc hội về việc sắp xếp đơn vị hành chính cấp huyện, cấp xã của tỉnh Lâm Đồng giai đoạn 2023 - 2025.

Xã Quảng Lập (Áp Quảng Hiệp) vốn là một khu, ấp thuộc xã Thạnh Mỹ, đến sau giải phóng đổi thành thôn Quảng Hiệp xã Thạnh Mỹ. Năm 1976, thành lập xã Ka Đô nên thôn Quảng Hiệp thuộc xã Ka Đô và đến năm 1989 theo Quyết định của Thủ tướng Chính phủ thôn Quảng Hiệp được nâng lên thành xã Quảng Lập. Xã Quảng Lập hội tụ dân cư chủ yếu từ các tỉnh miền Trung như Quảng Nam, Quảng Ngãi, Bình Định, Phú Yên, do bị giải tỏa để làm hồ thủy điện Đa Nhim, người dân xóm giữa và xóm ngoài của ấp Quảng Lạc (Lạc Nghiệp) đến đây khai hoang lập nghiệp từ những năm giữa thế kỷ XX.

Xã Pró nằm ở phía Nam của huyện Đơn Dương, có đông đồng bào dân tộc thiểu số, có vị trí quan trọng về phát triển kinh tế, an ninh quốc phòng và bảo vệ môi trường cho vùng kinh tế phía Nam của huyện. Năm 1988, Ban Thường vụ Huyện ủy Đơn Dương đã có chủ trương xem xét lại một số xã để có lộ trình chia tách nâng cấp và đổi tên cho phù hợp với trình độ, năng lực quản lý điều hành của đội ngũ cán bộ như nâng xã Lạc Nghiệp thành thị trấn D'ran, tách xã Ka Đô và xã Ka Đơn. Ngày 16/9/1989, Hội đồng Bộ trưởng nay là Thủ tướng Chính phủ ban hành Quyết định 135/QĐ/HĐBT về việc tách xã Ka Đơn thành hai xã, xã Ka Đơn và xã Pró. Từ khi tách xã dưới sự lãnh đạo của các cấp ủy Đảng, xã Pró đã đạt nhiều kết quả quan trọng. Kinh tế của xã ngày càng ổn định và phát triển, bộ mặt nông thôn có nhiều khởi sắc. Lĩnh vực văn hóa - xã hội chuyển biến tích cực. Quốc phòng an ninh, trật tự an toàn xã hội được giữ vững và ổn định. Đời sống vật chất và tinh thần của Nhân dân dần được nâng lên đáng kể, nhân dân tin tưởng vào sự lãnh đạo của Đảng, công tác quản lý điều hành của Nhà nước.

Xã Quảng Lập sau hình thành có lợi thế trong phát triển sản xuất rau, củ quả; có điều kiện để là phát triển du lịch tâm linh, sinh thái (nhà thờ Ka Đơn, hồ thủy lợi Proh, làng văn hóa Churu); phát triển cây công nghiệp: Mácca, quýt, cam cara; phát triển công nghiệp vật liệu xây dựng; hệ thống giao thông chính các tuyến đường ĐT 729, các tuyến đường liên huyện, liên xã đã được đầu tư đồng bộ.

4. Thành lập xã D'Ran trên cơ sở nhập 02 ĐVHC, gồm xã Lạc Xuân và thị trấn D'Ran của huyện Đơn Dương hiện nay.

a) Kết quả sau sắp xếp

- ĐVHC xã D’Ran có diện tích tự nhiên 240,89 km² (đạt tỷ lệ 240,89%), dân số 33.517 người (đạt tỷ lệ 670,34%), dân tộc thiểu số 7.347 người (đạt tỷ lệ 21,92%).

- Các ĐVHC cùng cấp liền kề: Xã Ka Đô, thị trấn Thanh Mỹ huyện Đơn Dương, huyện Lạc Dương, thành phố Đà Lạt và tỉnh Ninh Thuận.

- Nơi đặt trụ sở làm việc của ĐVHC: Sử dụng trụ sở UBND xã Lạc Xuân hiện nay.

UBND xã Lạc Xuân nằm ở khu vực trung tâm của đơn vị hành chính mới; có diện tích tương đối lớn và có khả năng mở rộng diện tích (nếu cần thiết có thể mở rộng thêm các diện tích đất công của các cơ quan, đơn vị lân cận).

b) Cơ sở và lý do của việc sắp xếp ĐVHC

Tên gọi D’Ran gắn liền với lịch sử lâu đời trong quá trình hình thành và phát triển của địa phương. Thị trấn D’Ran được thành lập trên cơ sở xã Lạc Nghiệp cũ.

- Thị trấn D’Ran: Năm 1889, vùng đất D’Ran thuộc tỉnh Đồng Nai Thượng; đến năm 1905, tỉnh Đồng Nai Thượng bị giải thể, nơi đây thuộc huyện Tân Khai tỉnh Ninh Thuận. Năm 1920, cùng với việc tái lập tỉnh Đồng Nai Thượng, quận D’Ran được thành lập. Ranh giới của quận lúc bấy giờ rất rộng. Phía Đông và Nam giáp với Ninh Thuận, Bình Thuận; phía Tây kéo dài đến Đại Ninh (giáp Di Linh), phía bắc giáp Đắk Lắk.

Theo Sắc lệnh số 261/NV ngày 19/5/1958, chính quyền Ngô Đình Diệm thành lập tỉnh Tuyên Đức, chia D’Ran thành 3 quận Đơn Dương, Đức Trọng, Lạc Dương. Quận Đơn Dương trước năm 1975 có 3 tổng: Tổng Xuân Lạc gồm các xã Lạc Nghiệp, Xuân Trường (Cầu Đất), tổng Lạc Mỹ gồm các xã Lạc Lâm, Thanh Mỹ, tổng Linh Nhân gồm các xã Kilplagnol Thượng, Linh Gia.

Trong cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp, do yêu cầu chỉ đạo, Ban cán sự Đảng tỉnh Lâm Viên quyết định chia D’Ran thành 2 khu vực gọi là huyện Chiến Đấu (bao gồm huyện Đức Trọng, Lâm Hà, Đam Rông ngày nay) và huyện Chiến Thắng (gồm khu vực các xã Xuân Trường, Xuân Thọ, thị trấn Càn Rang của quận D’ran và khu vực Trại Mát thuộc Đà Lạt).

Tháng 11/1975, giải thể huyện Lạc Dương, nhập các xã KillPlagnol Hạ, Xuân Trường, Xuân Thọ về huyện Đơn Dương. Huyện Đơn Dương lúc này có các xã Xuân Thọ, Xuân Trường, Kilplagnol Hạ, Lạc Nghiệp, Lạc Xuân, Lạc Lâm, Thanh Mỹ, Ka Đơn, Tu Tra, xã Loan.

Ngày 14/3/1979, Hội đồng bộ trưởng có Quyết định số 116-CP, chia tách một số huyện của tỉnh Lâm Đồng. Huyện Đơn Dương chia làm 2 huyện là Đơn Dương và Lạc Dương. Xã Xuân Trường, Xuân Thọ chuyển về thành phố Đà Lạt; xã Kilplagnol Hạ chuyển về cho huyện Lạc Dương. Huyện Đơn Dương

gồm các xã Tu Tra, Ka Đơn, Thanh Mỹ, Ka Đô, Lạc Xuân, Lạc Nghiệp, Lạc Lâm, Loạn và thị trấn Đơn Dương. Ngày 15/9/1989, Hội đồng Bộ trưởng ban hành Quyết định số 135/QĐ-HĐBT về việc thành lập thị trấn D'Ran trên cơ sở toàn bộ xã Lạc Nghiệp.

- Xã Lạc Xuân, huyện Đơn Dương, tỉnh Lâm Đồng hội tụ đồng bào các dân tộc từ khắp vùng miền đất nước đến sinh cơ lập nghiệp, lập làng, lập ấp cùng với đồng bào bản địa sinh sống ở đây từ lâu đời hình thành nên. Nhân dân đoàn kết, đấu tranh chế ngự sự khắc nghiệt của thiên nhiên, lập làng, lập ấp, sinh cơ lập nghiệp cùng với người dân tộc bản địa đoàn kết đánh đổ chế độ thực dân phong kiến. Dưới sự lãnh đạo của Đảng, trải qua hai cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp và đế quốc Mỹ xâm lược, quân và dân xã Lạc Xuân luôn kiên cường, bất khuất trước kẻ thù. Nhiều hộ đồng bào kinh, đồng bào dân tộc thiểu số, tổ chức tôn giáo trên địa bàn đã trở thành cơ sở cách mạng đóng góp nhân lực, vật lực cho cách mạng, nhiều thanh niên tham gia thoát ly chiến đấu. Quân dân xã Lạc Xuân đấu tranh thắng lợi góp phần cùng với huyện và cả nước giải phóng hoàn toàn miền Nam thống nhất đất nước. Những ngày sau giải phóng, nhất là từ khi xã được thành lập mới vào năm 1976 đã mở ra thời kỳ phát triển mới. xã Lạc Xuân phát động phong trào đẩy mạnh khai hoang phục hóa, tăng gia sản xuất; tiến hành cải tạo xã hội chủ nghĩa đối với nông, thương nghiệp; tham gia giải quyết tốt vấn đề Fulro; ổn định đời sống Nhân dân. Thời kỳ đổi mới, xã Lạc Xuân nhanh chóng chuyển đổi cơ cấu cây trồng, vật nuôi, ứng dụng công nghệ cao trong sản xuất rau, hoa, đẩy mạnh sản xuất hàng hóa; thực hiện xóa đói giảm nghèo; xây dựng xã văn hóa, xã nông thôn mới. Đời sống vật chất và tinh thần của Nhân dân không ngừng được cải thiện. An ninh chính trị, trật tự an toàn xã hội được giữ vững. Quyền làm chủ của Nhân dân được phát huy; giữ vững khối đại đoàn kết giữa các dân tộc. Hệ thống chính trị được củng cố, xây dựng ngày càng vững mạnh.

Xã D'Ran trong thời gian tới tập trung phát triển sản xuất nông nghiệp (rau) theo hướng công nghệ cao, nông nghiệp thông minh; vùng nguyên liệu sản xuất chế biến rau, củ, quả; phát triển ngành công nghiệp chế biến nông sản; phát triển kinh tế lâm nghiệp; du lịch sinh thái, du lịch canh nông, bản sắc văn hóa vùng đồng bào dân tộc thiểu số. Hệ thống hạ tầng giao thông thuận lợi có các tuyến đường Quốc lộ 27, đường ĐT 729, đường liên huyện, liên xã... xã D'Ran có yếu tố thuận lợi trong phát triển du lịch, là đô thị du lịch gắn với trung tâm du lịch Đà Lạt, có các yếu tố lịch sử riêng biệt và các cảnh quan thiên nhiên có thể khai thác để phát triển du lịch nghỉ dưỡng, sinh thái: Đèo Ngoạn mục, hồ Đơn Dương; có điều kiện phát triển các loại cây ăn trái: hồng, quýt; phát triển công nghiệp chế biến nông sản trái cây; hệ thống hạ tầng giao thông thuận lợi khi có các tuyến Quốc lộ 20, Quốc lộ 27, Đường tỉnh ĐT 729; hệ thống hạ tầng thương mại kỹ thuật khác cũng đã hoàn thiện. Có dự án khôi phục tuyến đường sắt Đà Lạt - Tháp Chàm.